

Szerkesztőség:
Kazinczy-utca 1.
sz. l. em. (Király-
utca sarkán).

Kiadóhivatal:
Wolf M. könyv- és
papírkereskedésé-
ben, Király-utca,
Hattyu-épület.

Megjelenik vasár-
nap kivételével
mindennap este 5
órákor.

PÉCSI ÚJSÁG

(„PÉCS“)

POLITIKAI NAPILAP

Előfizetési árak:
Helyben:
Égész évre. 10.—
Egy óra. . . 1.—
Videkre:
Égész évre. 12.—
Egy óra. . . 1.20
Egyes szám ára
Pécsset 4 kr., vi-
deken 5 kr.
Egyes számok
kaphatók minden
lapelárusítónál.

Pécs, 1894.

Szombat, június 23.

149. (1212.) szám.

Győzelmünk.

Budapest, június 21.

A fővárosban ma délután 2 óra 31 perctől kezdve, midőn Szlavy József koronaőr, a főrendiház elnöke kihirdette a szavazás eredményét, melynek értelmében a főrendiház többsége elfogadta a házassági jogi törvényjavaslatot úgy, közönik egymást az emberek: Eljen a polgári házasság! Ezt visszahangozza az egész főváros és holnapról fogva az egész magyar haza Kárpátoktól Adriáig.

Nagy munkát végeztünk, míg idáig jutottunk, míg ennek a főrendiházi ellenzéknek jégtorlaszait leolvastottuk annyira, hogy ma már többséget tudtunk szerezni a javaslatnak. Még holnap nagy munka vár reánk, a javaslatot részleteiben is keresztül vinni ezen a főrendiházi retortán. Kecséget a remény és győzedelmes tudata, hogy ezeken az akadályokon is átevezünk és a polgári házassági javaslat törvénybe lesz ígítva. Tehát előre, esztigedés nélkül.

Szinte látom már előre, hogy a részletes vitánál a kötelező forma ellen fog irányulni az akció, mert a képviselőházi ellenzék is ezen botlott meg és ez ellen irányozta nyilait, melyek azonban sehogysem találtak, mert a kormány akciójának alapon-dolatával, sőt egyedül okával minden más polgári házassági forma ellenkezik. Sohasem kell ugyanis szem elől téveszteni — miként már ki is fejtettük — hogy a kormány reform-akciója abból a politikai szükségességéből indult ki, hogy az egyházi hatáskört, az egyházi jurisdikeiót meg mell szüntetni a polgári jog, nevezetesen pedig a családjog terén, hol ez ideig főnállott, miután a többi jogvidékről már sikerült kiküszöbölni. Erre az egyház részéről megindított mozgalom szolgált okul, mely mozgalom arra irányult, hogy az egyenlőség és viszonyosság elvein főlepült 1868. 53. t. c. 12. §-a, mely ennek az egész törvénynek kardinalis pontja, megváltoztassék és így a vallások közötti viszonyosság nullifikáltassék. Ez volt a kormány akciójának rugója, hogy most már itt az ideje, hogy az egyházi joghatóság érvénye megszüntetessék a polgári jog terén. Ez persze csak a kötelező polgári

házasság mellett létesülhet. Miután a képviselőházi ellenzék nem tudta megcáfolni a kormány álláspontjának helyességét és alaposságát, taktikából elfogadta azt a kiindulási pontot, hogy igenis rendezni kell a házassági jogot, vagyis legyen egységes házassági jog és bíráskodás, de a házasságkötési forma ne legyen kötelező, hanem Apponyi javaslata értelmében rendszerint a lelkes előtt kötéssék a házasság és csak ha ott nem lehetséges, kössék a házasságot a polgári hatóság előtt. Ugron javaslata szerint pedig bizassék a kötési forma megválasztása a felek tetszésére, vagyis legyen fakultatív. Nagyon természetes, hogy mind e két javaslat a kormány álláspontját a legnagyobb mértékben megtámadja, mert mind a két javaslat nem hogy az egyházi és polgári joghatóság szétválasztására irányul, hanem az egyházi és polgári joghatóságokat még inkább összebonyolítja. Az Apponyi-féle javaslat pláne az egyházi joghatóságot a világi joghatóság fölé helyezi, az Ugron-javaslat pedig paritást létesít az egyházi és állami joghatóság között, tulajdonképen a katolikus egyházi és a magyar állami joghatóság között, tehát egy hitfelekezeten privilegiumokkal ruház föl az állami jogegység és a többi felekezetek rovására. Ezért természetesen a kormány nem járulhatott egyik javaslatához sem, mert mindkettő kítűző céljával merőben ellenkezett, azért követelte álláspontjából kifolyó javaslatának intakte elfogadását.

A főrendiház első szavazásában tehát volt legalább logika, midőn a kormány javaslatát minden kompromissum nélkül elvetette és mereven visszautasította a kormány álláspontját azzal, hogy még nincs itt az ideje annak, hogy az egyházi és polgári jogi hatáskör a családjog terén szétválasszassék. Epen azért nem is sérlette meg „kompromissumokba,” „modus vivendi”-kbe bocsájtkozni, mert a mai házassági állapotot akarta továbbra is fönttartani. Epen azért fölsült az alsóházi ellenzék, mely abban reménykedett, hogy vagy az Ugron-, vagy az Apponyi-féle javaslat szerint fogják átgyurni a házassági jogi javaslatot a főrendiházban és így esetleg az alsóház soraiban is

megdől a többség, Ugron és Apponyi maradván a helyzet ura. De a fölsóház első szavazásánál kintűnt, hogy sem a kormány javaslata, sem a két indítvány nem kell a főrendeknek.

Most a második szavazás aztán eldöntötte, hogy a főrendeknek inkább kell a kormány javaslata, mely végleges megoldásra vezet, mintsem az a suszter-foldozás, melyet Ugron és Apponyi akart, kik tehát elvesztették politikai reputációjukat nem csak az alsóházban, melynek tulnyomó többségét találták magukkal szemben, hanem a fölsóházban is, hol igen nagy rubrika ám a 4 szavazat többség is, csak a néhány hét előtti 21 többséggel szemben, mert ott a javaslatok nem csak numerálnak, hanem ponderálnak is. Ezer a mai szavazás politikai jelentősége. Elvárjuk, hogy a főrendiház a részletes vitánál is megembereli magát és olyan indítványokat mellőzni fog, melyek a házasságkötési kötelező polgári formát a legkevésbé is átterálnék, mert most épen ebben van a lényeg, melyet a rövidlátó Apponyi épen lényegtelennek mond. Bár Apponyiék már kiadták a jelszót, hogy a főrendiház csak azért fogadta el a törvényjavaslatot általánososságban, hogy a részleteknél aztán Apponyi szerint módosítja. Ebből azonban Apponyi ismét csak esalatközni fog, miként esalatközött eddig minden akciójában.

Delta.

A magyar orvosok és természetvizsgálók pécsi vándorgyűlése.

Kik jönnek el a vándorgyűlésre. Igére-
tünkőz híven megnyitjuk állandó rotatun-
kat a vándorgyűlésről, melyre eddig a
központnál a következők jelentektek:
dr. Chyzer Kornél miniszteri tanácsos, el-
nök Budapest, dr. Dulácska Géza alelnök
Budapest, dr. Serly Sándor orvos Mohács,
dr. Bojszkovitz Mór orvos Batszsek, dr.
Scheiber S. H. orvos Budapest, dr. Bartsch
József kórházi orvos Pozsony, dr. ifju
Glass Izor orvos Budapest, dr. Glass
Rezső orvos Budapest, Simon Ferenc fő-
gimnaziumi igazgató és neje Szászváros,
dr. Szentpéteri Lajos orvos Torda, dr.
Rüll János orvos Mohács, dr. Gruber orvos
Budapest, dr. Terray Lajos orvos Breznó-
banya, Terray István és fia gimn. tanuló
Lükér, dr. Weisz Jakab orvos Nagy-Atad,
dr. Varga Géza Debrecen, György Aladár
Budapest, dr. Hegedüs Janos orvos Buda-
pest, dr. Bécsi Gedeon Temesvár, dr.
Ralsány Gyula orvos Szigetvár, Rozsnyai
Matyas gyógyszerész, Rozsnyai Matyas,

Rozsnyai Jolán, Rozsnyai Ilonka, Burián Róza Arad, dr. Serly Gusztáv orvos Szathmar, Salamon Gyula gyógyszerész Szigetvár. (Folytatása következik.)

Hol maradnak a pécsi orvosok és tudósok? Szemben azon örvendetes tapasztalattal, hogy az ország minden vidékén mily érdeklődés kíséri a vándorvagyvált, konstatalunk kell azon tényt, hogy éppen városunk intelligenciája eséklyé érdeklődést tanúsít az ügy iránt. Ugy a jelentkezés a gyűlésen való részvételében, mint maugok a fölölvasások rendkívül csakely, hogy ez azon ismet föltszóitk városunk intelligenciáját, főleg az orvosi kart, miszerint a dolgok iránt melegebb érdeklődést tanúsított s mennél tömegesebben, mivel hamarabb jelentkeztek a pécsi titkárságnal foglommazium, dr. Ágh Timoth tanár urnál, hol is egyszersind a gyűlésen való részvétel díja 16 frt lefizethető.

A tagsági díjak eddig a következő urak költötték be: dr. Mendl Lajos megyei főorvos Pécs, dr. Bartsch József kórházi főorvos Pozsony, dr. Johann Bela th. megyei főorvos Pécs, dr. Schreiber Budapest, Simon Ferenc főgimnaziumi igazgató Szaszvaros, Pulz Imre kir. tábla biroi Pécs, dr. Terray Lajos orvos Breznobánya, dr. Rüll Janos Mohacs, Salamon Gyula gyógyszerész Szigetvár, dr. Rakányi Árpád orvos Szigetvár, dr. Thuróczy Károly megyei főorvos Nyitra, dr. Kelemen Mihály Pécs, Streicher József plebánus Nemet-Bóly. (Folytatása következik.)

A budapesti kir. tudományos egylet valamint a budapesti kórházak igazgatósága hivatalosan bejelentették, miszerint a vándorvagyvált képviselve lesznek.

A budapesti központi bizottság tudatta a pécsi szervező bizottsággal, miszerint budapesti titkara Lakits Ferenc dr. e hó 25-én érkezék Pécsre az előkészületek megtekintése végett, egyszersind, hogy a program az itteni bizottsággal közösen teljes részleteiben megállapítottassék.

Az „Emlékkönyv”, melyet az itteni bizottság szerkeszt, szombaton fogja elhagyni a sajtót szag meg szag példányban. Az első két példány Kardos Kálmán főispán elnöknek és Adinger Janos kir. tanácsos polgármesternek már megküldötték, kik is rögtön utasítást adtak a példányok szétküldésére illetőleg. A pécsi Mecssek Egyesület által szerkesztett „Kalauz” is már elkészült s a piacon való megjelenését csak a clichek akadályozták meg, melyek szám szerint mintegy 30 igen finom kivitelűek és a jövő hét elején fognak csak elkészülni. Mindkét mű igen fáradságos munka gyümölcse, melyek azonban egy tartalomra, mint kivitelre annyira kiválóak, hogy nemcsak írónak és szerkesztőnek válnak dicséretre, hanem maradóan irodalmi és tudományos becsesek is bírnak.

A pécsi vártelepek megszemlélése. Miután a vándorvagyvált célja megismerni Pécs városa kulturális viszonyait is, még pedig egy kereskedelem és ipar, mint a tudományok tere, a város föltszóitk fog intézni mindazon illetékes körökhöz, miszerint legyenek szívesek intézeteiket, ipartelepeiket és egyéb kulturális intézményeiket a vándorvagyvált vendégeinek megtekintés és tanulmányozás céljából rendelkezésükre bocsátani, hogy így vendégeinknek alkalom nyíljk ezekkel is megismerkedni s teljes tudományt szerezzin arról, mily fokon áll városunkban a műveltség, ipar és kereskedelem. A kik szívesen látják az ország orvosait és tudósait, fölkeretnek ebbsli szándékukat minél hamarabb a pécsi titkárságnal bejelenteni, mely késő örömmel fogja a jelentkezéseket elfogadni.

A megerkezés. Vendégeink zöme f. é. július 1-én vasárnap a budapesti vonattal delután 4 órakor érkezék Pécsre, hol őket a pályaudvaron nagyszerű fogadta-

tás várja. Az üdvözlő beszédet maga Kardos Kálmán főispán fogja tartani, utána pedig az egyes vendégeket ez elszállásolási bizottság fogja utasítással ellátni lakasuk holleté felöl. A város lobogódszít fog ölteni.

A közlekedésügy a pécsi keress. és iparkamara területén.*

Kamarai kerületünkben a közlekedésügy tere az elmúlt évben fokozódott élénkséget, forgalmat tapasztaltunk s e mellett sok, régen érzett szükséglet kiélégítését s még több olyan jelenséget láttunk, melyekből további haladásra s még fontalló szükségletre és igények hova-hamarabb leendő kiélégítésére lehet következtetni. Kamarai kerületünkben valamennyi közlekedési intézmény forgalma növekedett s a vasutak — az egy mohés-pécsi vasutat kivéve — jelentékeny bevételi többletet értek el. Kerületünk három legnagyobb vasuti állomásának áruforgalma a következő volt. Földadás: Pécs 567,879 q. Kaposvár 318,286 q. Szegzárd 84,516 q. Összesen: 970,681 q. Leadás: Pécs 579,882 q. Kaposvár 143,696 q. Szegzárd 18,755 q. Összesen: 742,333 q.

Megjegyzendő, hogy a „Leadás” kimutatásában a helyi forgalom adatai nem foglaltatnak.

A Dumának *Baja-Bátaszék*re leendő áthidalása s a pécsi pályaudvar és indóház kibővítése ügyében a Nagymeltozságy miniszter ur által az országgyűlésen tett kijelentései s az idevonatkozólag azóta elrendelt s részben már foganatosított előmunkálatok most már meggyőzőek minket arról, hogy az említett munkálatok kiviteléhez szükséges anyagi eszközök beszerzésére irányuló gondoskodás a magas kormány kijelentett jóakaratu készségének megfelelő lesz.

A *pécs-barcsi* vasut üzemének állami kezelésbe való átvételével végre megszerkezett azon alap, melyen a rég óhajtott szállítási díjmérsékletesk eszközölhetők lesznek s az év folyamánban részben már eszközöltek is.

Mint tudomás épített helyiérdeku vasut tavaly kettő adatot áll a forgalomnak és pedig az 59 km. hosszú b.-szt.-györgy-somogy-szobbi s a 12 és fél km. hosszú hidegkút-gyöng-tamási helyiérdeku vonal. Mindkét vonal jelentékenyebb közigazgatási és kereskedelmi központokat érint, vidékükön megfelelő közutak épenséggel nimenek s így kiélégítő jövedelmességük remélhető.

A magyar általános hitelbank mint engedélyes által Kaposvártól Mocsoldától 26 km. hosszban építendő helyiérdeku vasut építése 1893-ban megkezdett s remélhetőleg 1894. aug. havában befejeztetik. E vonalnak mely irányban leendő továbbépítése ma még mindig nagyon vitatott kérdés. E vonalnak Siofokig való vezetése a helyiérdekeket kétségkívül inkább kiélégítő, mint az Eyinggel való összeköttetés, ámdé ez érdekeknek a m. kir. államvasutak nem kevésbé nagyforgassúgy érdekei elől háttérbe kell szoruliok.

A győr-veszprém-dombóvári vasut tervly nagyot haladt a megvalósulás felé, a mennyiben az engedélyesek a vállalat finaneirozására Dreyfus párisi bankházat nyerték meg. A szt.-lőrinc-nasiei vasut úgy szintén szépen haladt tavaly. A vasut kiépítése mindenesetre 1894 nyárran fog megkezdetni.

Pécsnek Harkányon-Siklóson áll Slavoniatól való közvetlen vasuti összeköttetésének ügye az építendő vonal által érdekelt nagybirtokosok s az illetékes hi-

* A pécsi keress. és iparkamara 1894. évi jelentéseből.

valatos tényezők közonyossége sőt nyílt ellenkezése következtében úgy látszik hosszú időre leszorult a napirendről, pedig kevés vicinális vonal van, melynek életképessége annyi föltétel kinalkóznék, mint a pécs-siklós-drávai vonal. A Dráva-Szabolcs és Dolni-Miholjac közt tervezett állandó hid kiépítésével a szóban levő terv valószínűleg végképen elejtetik. E hid is kétségkívül nagy előnyöket nyújt, de csak a Drávával közeli szomszéd vidéknek, míg ellenben a vasuti összeköttetés élénk és kiterjedt közzgazdasági összeköttetés létesítene Slavonia és Magyarország közt s e mellett a Gutmann-féle drávavideki helyiérdeku vasutak egységesével egy olyan helyiérdeku vasuti hálózatot lehetne létesíteni, mely az egész alsó Drávavölgynek új közzgazdasági élet-erőt adna.

Vasuti előmunkálati engedélyek adatai tavaly:

Szalay Imrénének a Kaposvár-mocsoládai vasut folytatásaképp Mocsoládától Vadé, Gamás, Tard, Túr, Vizs és Látrány községek, illetve puszták irányában a déli vasúthoz esatlakozólag Lelléig vezetendő helyiérdeku vonalra.

Leopold Lajosnak Szegzárdtól Ócsény és Dees községek érintésével Báltaszékiig vezetendő helyiérdeku vonalra.

Br. Döry Andornak N.-Mányoktól Bonyhád irányában Szeezárlig, innen Báltaszékre és Mohács érintésével Baranya-Monostor állomásig vezetendő helyiérdeku vonalra.

Gróf Festetich Andornak és Szél C.-nek a tervezett veszprém-dombóvári helyiérdeku vasut Enying állomásánál kiágazólag Dégh községen át a m. kir. államvasutak Sárboárd állomásáig vagy Szilas-Balhas közzig érintésével a m. kir. államvasutak Rétszilvas vagy Simontornya állomásáig vezetendő helyiérdeku gőzmozdony vasutalra.

Dr. Matkovics Tivadarnak a m. kir. államvasutak Veszprém állomásától Veszprémen át Szent-István, Vilonya, Bérháda, Páp-Keszi, Kis-Kovácsi, Kungós, Csajág, Balatonfő, Kajár, Lepény, Enying, Mező-Komárom, Tótkeszi, Felső-Iregh, Konyi, Koesola és Szakes községek határainak érintésével Dombóvárig vezetendő h. é. vasutalra.

Engel Adolf és fiai pécsi lakosoknak Bakócs-Felső-Mindszent megállóhelytől, Eghyházr és Janosi közzégeken át Komlóig vezetendő helyiérdeku vasutara.

Gr. Széchenyi Ferenc és Márfly Emil részére Baresteleptől Pálfaul, Szulok, Homok-Szent-György és Tapazd, vagy pedig Pálfaul, Szulok, Kálmánésa, Nemet-Lad, Magyar-Lad és Henese irányában Kadarkutig, Szerzáló, Szent-Benedék, Kaposmőré és Kapos-Ujlak irányában a m. kir. államvasutak Kaposvár állomásáig vezetendő helyiérdeku vasutalra.

Tekintve, hogy a Pécs és vidékének a zakányi irányban való személyforgalma örvendetesen emelkedik, nem tekinthető jogosatlannak azon kérelmünk, miszerint a Pécs illetve Eszék-Zákány közt közlekedő vonatokhoz legalább egy közvetlen személykocsi állítatnék be, hogy így Dombóváron a különösen télen és éjnek idején kellemetlen és veszőséges átszállás elkerültesék.

Az I. oszt. kocsiiban való dohányzásra vonatkozó üzletszabályzati rendelkezés a dohányfüst elszívésére ellen védelmet nem nyújtván, nagyon kívánatos, hogy I. oszt. utasok részére minden vonattal legalább egy fél I. oszt. kocsi-kasz tartassék fon.

A vasuti kocsiiban gyakran beálló hiányt nem annyira a kocsiik meg nem felelő számának, mint — vasuti szakemberek véleménye szerint is — inkább a cölserületen kocsiikezelési rendszernek le-

het tulajdonítani, a melynek sürgős reformálása a vasutak érdekében nagyon szükséges és kívánatos.

Közutak. A közúti törvény végrehajtásához szükséges intézkedések a kamara területén kielégítően tettek meg. A kiegészítő törvényhatósági és vicinális közúti hálózat kormányhatóságilag jóvá van hagyva, a községi közutak (közülutak) megállapításával a községi képviselő testületek komolyan foglalkoznak. Ezen hálózat is a legközelebbi jövőben megállapítva leend.

A hajózás. A dunagőzhajózási terület üzletmenete a Dunának s a Drávnak a kamara területét érintő részében az üzletgazgatóság közhírré tett jelentésében úgy a személy- mint az áruszállítás tekintetében kielégítő volt. A társaság forgalmi szolgálata ellen e kamara területéről ez évben sem hallottunk panaszokat, — sőt szívesen valljuk be, — a terület hajózási közegei az üzleti felek és utasok irányában tanusított előzékenysége és szíves készség dolgában igen sok vasúti alkalmazottnak példátul szolgálhatnak.

Az 1893-iki forgalom a Balatonon életbeléptető hajózás óta legnagyobb volt, a mennyiben évről-évre emelkedett a szállítás minden nemé. A szállított személyek száma az általunk is életbeléptető zónarendszer következtében az 1891. évtől szemben 45 százalékkal, az 1892. évtől szemben 12 százalékkal, az áruszállítás az 1891. évtől szemben 150 százalékkal, az 1892. évtől szemben pedig 75 százalékkal emelkedett az 1893-iki évben. A megfelelő arányban gyarapodtak az egyes szállítási nemek után elért bevétel és remélhető, hogy a balatoni fürdők évről-évre fokozódó látogatottsága, a tervbe vitt új fürdőhelyek létesítése, a kormány által fogantatott telepítés okozta közgazdasági fellendülés által a sok nehézséggel alaptított és immár megerősített balatoni hajózási forgalma mindinkább növekedni fog.

Kamarai kerületünk közgazdasági viszonyai, kiváltképp pedig költségvetésünk, nagyon sokat nyernének azon legutóbb fölmerült terv mielőbbi megvalósításával, mely szerint a Budapest és D.-Földvár között érteendő *Duna-szakaszból kúndula és a Szolnok és Csongrad közt levő Tisza-szakasza öntöz csatorna építenék*. Ezen tervet nemcsak kamarai kerületünkre, hanem az ország más nagy vidékeire nézve is oly nagyfontosságúnak tartjuk, hogy nem kételkedünk, miszerint az a magas kormányának készsége és hathatós támogatásával fog találkozni.

Posta, távírda, telefon. Ezen közlekedési intézményeink is kamarai kerületünkben öröndetes gyarapodást, fejlődést tüntetnek föl. A postai és távírdai szolgáltatás mind jobban idomul a közönség igényeihez és az egész intézmény a pécsi m. kir. postaigazgatóság vezetése és ellenőrzése alatt teljesen kifogástalanná vált kerületünkben. Ha itt-ott vannak is kisebb hiányok, azok csupán csak a szolgálati személyzet elégtelenségében és egyik-másik — első helyen a pécsi — postahivatali helyiség meg nem felelő voltában gyökereznek.

Kivánatos, — Németszág példájára — váltótörvényünknek novelláris utra oda leendő módosítása, hogy oly helyeken, hol közjegyző vagy járásbírósg nincs, a postahivatal vehessen föl váltóírást s váltóinkassot minden postahivatal eszközölhesse a postai megbízások módjára.

Kivánatos a forgalom s a mindenféle irodai, a postai hivatalok ügykezelésének gyorsítása és a közönség kényelme és zavak elkerülése érdekében, hogy minden postai bélyegzőn az illető község mellett az azt magában foglaló vármegy neve is feltüntetve legyen.

Kivánatos, hogy mindazon helyeken,

hol állást értevényeket árusítanak, vasúti póstai levelek is kaphatók legyenek.

Kivánatos, hogy a hirdetményes levelezőlapok ára — szelesebb körben leendő terjesztés érdekében — a hirtetvelem szemben 2 król 1 és fél kr-ra szállítassék le, mert hozzáadva az előiránstán darabonként befolyó 1 krt és az 1000 darabonként és hirdetésenként megállapított 25 kr. pénzügyi bélyegilletéket, a hirdetésnyomatási költsége az államkincstárnak bususan van megfizetve. Hogy az 1888-ban életbeléptető hirdetményes levelezőlapok hazánkban máig sem tudtak tért hódítani, sőt úgyszólván teljesen ismeretlenek, ez először is drága voltak, továbbá annak tulajdonították, hogy azoknak engedélyezéséért a miniszteriumhoz kell folyamodni, a levelezőlapok árát valamely postaigazgatóságnál lefizetni, a pénzügyi bélyegilletéket a budapesti fővárosi m. kir. pénzügyi igazgatóságnál előírtni s magát az illetéket pedig a központi állampénztárnál lefizetni, a pénzügyi bélyegilletéket a budapesti fővárosi m. kir. pénzügyi igazgatóságnál előírtni s magát az illetéket pedig a központi állampénztárnál lefizetni. Helyesebb lenne, ha a hirdetményes levelezőlapok közvetlenül a posta- és távírda-igazgatóságoknál szerezhetnének be. Egy és ugyanazon szövegű hirdetményes levelezőlapból 5000 db is kiadandó lenne, úgy hogy azok csak az illető posta- és távírdaigazgatóság területén lévő összes vagy csak a kincstári kezelés alatt álló postahivataloknál árusítottának. A hirdetményes levelezőlapok így esakhamar népszerűekké lennének, a vidéki kereskedők, gyárosok és iparosok szívesen használnák föl azokat üzleti hirdeményeik terjesztésére s a postajövedék szép jövedelmehz jutna.

A postatakarékpénztári- és chequeforgalom 1893-ban Pécs szab. kir. város befizetett 1,599,108 forint, kifizetett 264,328 frt; Baranyamegyében befizetett 2,031,907 frt, kifizetett 228,779 frt; Somogy megyében befizetett 3,317,300 frt, kifizetett 379,415 frt, Tolnamegyében befizetett 3,611,306 forint, kifizetett 392,902 frt.

A pécsi telefonvállalat hálózata és forgalma folyton terjed és emelkedik. A huzalok hossza ma már 1159 kilométert tesz ki, állomásainak száma pedig ma már 101-re szaporodott s azokon tavaly összesen 16015 közlemény közvetítették. Új telefonvezetékek létesítették tavaly a lakócsai kir. közalapítványi uradalomban; a bőszenfai bérőlségnek a kaposvári gőzmalomból Simonfán át Kis-Bőszenfáig tervezett telefon vezetékre, továbbá gróf Hunyady Imrénnek a kékelyi és mesztetnyei uradalmaiban levő telefonhálózat kibővítésére engedélyt adatot.

Azóta, hogy a budapest-pozsonyi távbeszélő vonalak létesítettek s a közforgalomnak át is adtak, e kamarai terület lakosainak élénk óhajátást képezi, hogy az említetkél nem kisebb jelentőségű utvonalakon és pedig Budapestről Dombóvárrig, innen egyrészt Kaposvár, Fiumeig, másrészt Pécs és Eszékig is létesítsék helyközi telefonvonalat. Addig is meg az említett utvonalak által érdeklét kamarák ez ügyben együttes kérelemmel fordulnak Nagyméltóságodhoz, börtököndök és jogosult igényünkét pártfogó jóindulatába ajánlani.

A „Magyar Állam” bűbánata. — A klerikális napilap, „Magyar Állam”, mely hónapok óta a lap élén imát közölt a kötelező polgári házasságról szóló törvényjavaslat megkubtatása érdekében a következő szavakban emlékeztik meg mai számában a legyőztesről: Ave Caesar! A

polgári házasság javaslatát a főrendek a legkésőbbesetthez küzdelem, a koronának az egyházzal való javaslatok mellett való lekiismeretlen kihasználása folytán 4 szöveggel elfogadták. Csak ennyit mondunk: Ave Caesar! Morituri te salutant. A katolicizmus a vértanuk egyháza. Az nem fog soha elenyészni. Az első századok üldözötté állította ez az egyház, ki fogja állni a huszadik századét is. . . De hol vannak ma az imperatorok??

HIROVATUNK.

Pécs, június 22.

Katonai hír. *Köngér* Károly ezredparanosok távolléte alatt *lovag Schwarz* Henrik alezredes vette át az ezred- és térparanoságot.

Katonai áthelyezés. *Pálffy* Imre h. h. főhadnagy és *Sziklay* Kálmán h. h. hadnagy a pécsi 8. honvéd huszár ezredben, Keszthelyből a II. osztálytól miniszter rendeltetl a pécsi I. osztályhoz helyezték át.

Pécs vízköztségben. Tegnap említtettük, hogy a tettei forras nem adja elég bőven a vizet s emiatt az utcai öntözést még tegnap beszüntették. Az éjjel folyamán semmivel se nagybódott a tegnapi vízállás a tettei banyában, s azért ma a főmérnök az összes háztulajdonosokat a legnagyság takarékoságra intette a vízvezeték használatában s a *körtészek a vízvezeték vizet való öntözés szigorú büntetés terhét által állította*. Ha ez sem elég arra, hogy a víztartóban a vízállás növekedjék, úgy a vízvezeték viznek ipari celokra való használatát is el fogják tiltani.

A horvát ban köszönete. A jelenleg Varasdon időző földnök, *Vizkelety* Imre nyug. pénzügyi tanácsos, ki nyugalmát a tudomány és művészet ápolásának szenteli; a mult évben a lepglavai börtönben lefestette II. Hermann, eillei gróf másolatát a horvát bának ajándékozta. Vízkelety ur nemrégiben horvát nyelven a következő köszönő levelet kapta a bántól:

Mélyen tisztelt uram!

Április hó 21-éről keltezett beadványára ezennel elismerem a lepglavai börtönben lévő II. Hermann eillei gróf képmásolatának vételét és Onnek ezen hazafias ajándékért ezennel legmélyebb köszönetemet fejezem ki.

Zágráb, 1894. május 25.

Klaun Hadiváry gróf.

Nádai Ferenc a budapesti nemzeti színház jeles művésze *heffón* kezdte meg három este terjedő vendégárszerpélet a pécsi színházban. Első alkalommal a *Három testvérben* lép föl. A másik két estén a *33-iki cikkben* és a *Bom bígnaci heffó* című darabokban mutatja be művészetét. Az utóbbi két darab *Pecsett premüre*. Nádai az utolsó vendég, ki a jelen saisonban *Pecsett* föllep. Se Ujhazi se Vizvári nem jön.

Sauer Emil és Valentin Ottó. Az elmúlt télen Sauer Emil, az élő zongora művészek legkiválóbbika járt nálunk hangversenyben. Rövid idővel később Sauer Budapesten jöttékony célra zongorázott és a mult heten O Főlsége a király a Ferenc József rend lovagkeresztjével tüntette ki a művészt, mely alkalomból a mi zenekiadónk, Valentin Ottó is sietett föl szerencsevívataival fölkeresni. Tegnap Drezdából válaszolt Sauer és Valentin kétrendbeli meghívásain, hogy Pécsset ismét hangversenyre és hogy írjon az ő részére egy *magyar rhapsodiát*, azt felelte, hogy február havában szívesen el fog Pécsre jönni a mi pedig a rhapsodiát illeti, most egy nagyobb mű befejezésén dolgozik, mely egész gondolkozásait, költségtét igénybe veszi, de e művel elkészülve szívesen ír majd *Valentin részére magyar*

rhapsodiát. Októbertől decemberig Spanyolországban és Portugáliában fog Sauer hangversenyezni, aután pedig Budapestre és onnét Pécsre fog ellátogatni.

Szeget szeggel. *Follmisra* Aurél, színtársulatunk kiváló tagja ezeltől 10 ével írta meg a fenti címmel színdarabjainak egyik legelső terméket, mely népszínművet nemcsak nálunk, de más vidéki színpadon is előadták. Most a budapesti népszínház igazgatójának megbízásából átadogató népszínművet, megjavította gyengébb részeit és „Szeget szeggel” lesz a népszínház egyik legelső újdonsága az őszi szezónban, melynek sikere nem is fog elmaradni.

Az egyfortintosok bevonása. Az egyfortintos jegyek bevonását a monarchia mindkét részén, mint értesülünk, megkezdi az állam. Az erre vonatkozó hivatalos közléstetele már a jövő hetre várható, minthogy előreláthatólag az erre vonatkozó tárgyalások a magyar és osztrák pénzügyminiszteriumok küldöttjei között befejezésre fognak jutni. Az egyfortinos papírpénz bevonására két évi határidő fog kitűzteni.

Bajor tiszt Pécssett. A bajor 2. nehézs lovasezred főhadnagya, *Bók Miksa*, ki német lovas egyenruhájában a múlt évben is nagy föltűnést keltett pécsi látogatása alkalmából, ma ismét Pécsre érkezett, hol is *Mattogka* h. h. főhadnagy vendége és holnap este lovas Biedermann Rudolf és Ottó családok látogatására Szent-Egátra, illetőleg Mosgóra utazik.

Alajos napja. Városunk egyik legkedveltebb alakja Bogvyó bácsi, ki regében Pécssett szingazogató volt és az operának akart Pécssett kaput nyitni. Ahogy hajdanában színesít, úgy szeretik most kollektív. Nem esoda hát, ha mindenki sietett tegnap a kedélyes öreg ur névnapja alkalmával szerezkeskiváltatni tolmácsolni. Bogvyó bácsi aztán meghívta kollegáit egy kis murira, melyből azonban hatalmas áldomás lett. A szilvási arányi színi névde hamarosan vígá tette a társaságot s folyt a bor, no meg a toaszt is bőven, melyek azonban mind óda lyukadtak ki, hogy az Isten a kedves Bogvyó bácsit sokáig éltesse. Az a szép szán, melylyel a vendégek megjelentek bizonyítja azt az őszinté és meleg ragaszkodást, melylyel őt kollektív környezik.

A pécsi közönség. Pécs közönsége tódul a színházba. Minden este, 10 nap óta fölemelt helyek dacára zsúfolva van a nyári színikör, melyben estéről-estére 1000 ember élvezi végig az előadásokat, a kemény deszkapadokon ülve, a légvonatot veszedelmének kitéve, szűk térségben, kártartással, késő éjjeli óráig, akár Párisban, mert újabbban az a divat honosult meg nálunk, hogy az előadás közel az éjjeli óráig ér véget. Tegnap este a páholyok mögött, a zenekar helyén is helyezett el az igazgató a közönséget és mégis 2–300 ember eltávozott, mert jegyet már nem kaphattott és ép ezen körülményre való tekintettel ismétlik Suderman „Otthon”-át szombaton este. Érdekes megjegyezni, hogy Pécsnek oly nagy színházba járó közönsége van, hogy az operett és a dráma más-más közönséget vonz. A Jászay eskénél egészen más közönség tarkítja a nézőteret, mint a Komáromi - eskén; olyankor látunk a színházban, kik már csak akkor mennek a színházba, ha Jászai Mari jártszik, mások pedig csak akkor, ha Komáromi; a közönség egy része pedig épenséggel addig nem megy el, míg Blaha Lujza el nem jön. Pénzügyi, szegénység, gond nálunk senkit meg nem akadályoz a színházba menésben; színdarabok színházba járó közönségünk, nagy közönségünk van, melynek nem imponálnak a fölemelt helyárak, mely élvezi akar és nem törődik az idő viszonylatáigval. És ilyen közönségnek *oly kicsi* új

színházat építettek, hogy minden alkalommal, mikor nem mindennapi előadás lesz a reperitoiron, a jegyet kereső közönségnek fele kielégítetlenül fog elmozni a színházi pénztártól. A nyári színházba, melyben alig lesz már több 14 előadásnál, több közönség fér bele, mint a mennyi embernek az új színház készült és mégis telerakják a színházat székekkel, még oly helyen is, hol ezzel *megakasztják a közlekedést* és borzasztó arra gondolni, mi történék ott a veszedelmes pillanatában!

A pécsi takarékpénztár a pécsi Kossuth-szoborra. Tegnap a pécsi takarékpénztár igazgatósága 200 forintot küldött át a pécsi kölesönös segélyző-egyesület igazgatóságához a pécsi Kossuth-szobor alapja javára, mint a pécsi takarékpénztár ajándékát.

Öngyilkos katona. Huncz Janos, aki a tavaszkor önként bealott katonának a pécsi 52. számú, Frigyes főherceg nevet viselő ezredhez, mint értesülünk, foljebbalvonás tulszigoru bánásmódja miatt tegnapelőtt delben a Maria-Terézia-kaszárnyában szolgálati fegyverrel szíven lölte magát. Bevittek a tizenhatos számú helyőrségi kaszárnyába, ahol néhány óra múlva meghalt.

Állat egészségügy. *Szabar és Korpád* községekben fölépelt sertésóbranc járvány, továbbá a *Utadas* községben pusztító ivarszerű hólyagos kiütés a megyei alispán által megszüntetnek nyilvánítottat.

Színház, irodalom, művészet.

„Otthon” — Jászai Mari.

A Suderman-dramák kezdének tért hódítani. A berlini Ibsen a magyar színpadok közül először a könnyűvéri verü operettek és ketes értékű népszínművek kiállítási csarnokában, a Népszínházban kapott helyet; s mikor ott a „Beesület” megálta a helyét becsülettel, megnyitották előtte az ajtót a Nemzeti Színháznál is. Az „Otthon” már otthon volt a legelső magyar, a minta színpadon. Megint egy darab elte a Suderman dramája. Se eleje se vége, csupán egy kikapott rész az életből a maga sarával, mindennapságival apró emberek nagy bajaival s ezek küzdésével e bajok között. Aki Suderman dramaturgiai: formák szerint bízottak és megoldott dramát keres, az nincs színtében az Ibsenizmussal és mert már ilyen is van — a Sudermanizmussal. Hogy ezek a dramák megnyerik-e megoldásukat a hallgató néző egyetemének tetszését? Oh törődik is azzal Ibsen vagy Suderman, mint ahogy Magda is mondja otthon az előtte törpe övének: törődés is én veletek! Meg van a dráma írva, mert meg kellett írni, mert abszolút becsé van mindennek, ami művésziileg van megírva. Pedig az „Otthon” művészetvel van megírva.

Nos hát dologra. Mi az az „Otthon”? Schwartze (*Peterdi*) nyugalmazott alezredesnek, akinek megvannak a maga szigorú puritan elvei, aki föltétlen az a ház, Magda (*Jászai*) leánya husz éves korában előszöki a háztól, mert nem akar a felesége lenni Herferdinck luteránus lelkesnek (*László*). Berlinben énekelni tanul, küzd, nyomorog, míg híres énekesnővé lesz. Küzdésében, mely alatt művészetével győzedelmeskedik, erkölcsileg azonban elbukik, kifejeződik benne az *én*, a *saját én*-je, mely ötvén részt bűszkeségből, huszonöt rész tiszta önértékből és ugyanannyi önéből vegyítve hatalmas erősségévé növi ki magát. Ezt az *én*-t fölebe helyezi minden nagyságnak, melyet letipor vele, oda-kényeszerit a labai ele, „agyon énekelni a világot; nem ismer maga fölött urat, mert ő uralkodik egész környezete fölött. Valódi művész-egycsiség, tele apró

szeszélyekkel, apró szokásokkal, melyek elűnnek a közönséges polgári élet egyszerűségét; tele idegességgel melyet föl ne zaklasson senki mesterségesen erőszakolt nyugalomából. S az a föltétlen tudat, hogy ő a maga erejéből, szülői tanács és segély nélkül, szűk hiányának ellenére is nagygyá, bamaulta, hódította küzdte föl magát, annyira eltöltük szüvrentással, hogy meg nem hajol még az az apai szuverenitás előtt sem, mely pedig újogal följé igyekezik.

Magda ugyanígy dicősége teljességében véletlenül elvetődik az ő szülőváros-kajába is, ahol a család bizalmasai utat vágnak ahhoz, hogy a leány menjen be az elhagyott házba s hogy az apa vissza fogadja ott leányának. Itt, a puritan erkölcsök tanyáján, nagyon kényelmetlenül érzi magát a nagy, a hatalmas; kellemetlenek neki a házi szokások, de legkellemetlenebb az az erkölcsi nézet, mely eltiltó ellentétben áll az ő művésznői múltjával.

Magda bizony elbukott; a többi közt egyik ismételt bukása után anya is volt már, azaz, hogy most is az, egy anya-állami szeretettel imádott gyermek anyja. Itt nem tudják Magda múltjának, ilyen részleteit, de sejtnek belőle valomit. Nos hát hamarosan megtudnak mindent.

Ugyan e városban van tudniillik az az „idegen ur”, a ki tudán kívül atyja annak a gyermeknek, Keller kormánytanácsos (Szakaás). Ez az ur eljargato az alezredes házához, találkozik Magdával is, a kitől aztán megtudja, hogy apa. A heves jelenetből az alezredes, ki véletlenül bejött, sejt valamit s Magdát kényeszeri, hogy mondjon el mindent. Az öreg szelűtt katona először párbajra gondol, de Keller megelőzi őt Magda kezének megkerésével. Az öreg belenyugszik; de nem úgy Magda. Az *ő én*-je nem ismer ilyen megoldást. Hogy ő otthagyja a művészi pályát; hogy ő leszálljon arra a fényes trónról, melyen mindennap kéjleg a dicőségben; hogy ő kőznapi emberek társaságát törje, ő, a zseni! S a mi mind-ezeknél legnagyobb: hogy eltárogja gyermekét! Ez több, mint a mit töle követelhetnek. Csaknem úgy dobja ki azt az embert, a gyermeke apját, a ki rá nézve csak „egy idegen ur.” Az öreg szelűtt apa aztán azzal akar a szegénytől menekülni, hogy leányát is, magát is agyonlövje; de újra szelűtes éri és meghal. Az a művész-*én*, melynek ez mind csupán kellemetlen incidens, melynek meteori előrohánásában nincs, nem szabad, hogy legyen utját álló akadály, ezt a megjegyzést adja Magda szájába, mikor apja holttestét körül veszik a megremült családtagok: „Miert is jöttem háza?”

Jászai megint könnyű elképzelni ebben a szerepben. Szüvren hatalmi ideges művésznő, olyan mint ő maga; mindennek följéje kerülő *én*, olyan mint az övé; erős, győzelmes testben-lelekben, éppen mint ő maga. Remek szerepet csinál ő ebből a Magdából — mag nak. Mas ezt csak utánozhatja, így nem kreálja soha. A tegnapelőttinél is nagyobb közönség egy percre sem szabadult meg ő reá kötött figyelesében s nyílt színen folyó játék előben is tapsra hevült Jászai művészetén.

Az összelőadásról föl kell jegyeznünk, hogy nivón álló volt. *Peterdi*; *Szabacs*, *Kalmár Piroka* (Mariska, Magda nővére), *László*, *Balla*, *Bodrogini* jeles ösztájtékkal népesítették be az „Otthon”-t.

Pécsi Lajos.

*** **Wekerle nóták** cím alatt Dankó Pista a szegedi jeles dalszerző négy sikerült eredeti magyar dalt ajánlott doktor Wekerle Sándor miniszterelnöknek, ki is ez ajánlást elfogadta.

Ezen körülmény bizonyította annak, hogy a dalok sikerültek és fülbeeszköz, de saját meggyőződésünkön kívül is ajánljuk ezen kitűnő zeneművet közönségünk figyelmébe. A díszesen kiállított és Wekerle arcképevel ellátott Piace Valentin Károly fia zeneműkereskedésében Pécssett jelent meg. Árja 1 ft. A gyenge szövegéből hadd álljon itt mutatványban két strófa a dalból:

Megmondtan regen Wekerle:
 Se bánat se bu nem ver le.
 Zsidó lány szívem,
 Szeretsz e hiven,
 Ha szeretsz hiven igazán,
 Mint gerle madár,
 Ki párjához szál,
 Szállj te is hozzám violám.

Wekerle hozta törvénybe:
 Ne essünk rózsám örvénybe.
 Apad megbeköl,
 S rabbinus nélkül,
 Lehetés a párom kedvesem;
 Anyad se bánja,
 Hogyha a lányja
 Pap nélkül lesz a hitvesem.

TÖRVÉNYKEZÉS.

**** Az anyagiillos.** Tegnap tárgyalta a pécsi kir. törvényszék Cziglányi Béla bíró előlkéte alatt az anyagiillos *Fóris József* keői lakós bűnpörét. Folyó évi április 30-án *Dömse Péter* keői lakós, ki Fórisnak szomszéda, nyolc és kilenc óra között erős sikoltást hallott Fóris házából. Ugyanakkor *Szabó Ferenén* szül. Tóth Julius is hallotta a sikoltást és kijelentette Dömésnek, hogy az a Fóris házából jött. Dömse mindjárt tudatta a dolgot a községi bírónak, ki állírügy alatt elment Fóris házába s ennek anyját kereste. Fóris azt mondta, hogy még reggel elment hazulról s mikor a bíró másodszer is eljött délután, azt mondta, hogy ne törődjék vele, ha reggel el nem kerül, ő maga fogja följelenteni. Szeget ütött ez a dolog *Simon Máté* községi bíró fejébe és öröleg figyelgette Fóris házát, ugy hogy az őt tudta nélkül senki onnan ki nem jöhetett, egyszerűn értesítette a hercegzsófi esendőség, mely a helyszínre sietvén, Fórist anyja holléte felől kérdőre vonta.

Fóris először nem vallott semmit, majd beismerte, hogy reggel 74 éves anyjával összeveszett, azt először földöntötte, majd mezfójtotta s hogy a gyanu magáról elhárítsa, zsinogot kötött a nyakára s a hidegkőnyhában a kényén mellé folakasztotta. A kötel azonban elszakadt s a hulla a földre esett. A boncjegyzőkönyv és a törvényszéki orvos összevágó jelentése szerint a halált fulladás okozta, csak hogy míg a boncjegyzőkönyv adatai szerint a halál nem a kézzel való mezfójtás, hanem zsinogelés következtében állott be, addig a törvényszéki orvos nyilatkozata szerint a halál nem zsinogelés, hanem kéz által történt fojtás miatt következett be. Fóris vagyonos paraszt a saját feleségére akarta a gyilkosság büntetést hárítani, mert az már több évben előtt is mondta, hogy: „Nem nyugszik addig, míg azt a vén kutyát ki nem végzi a világból.” Ő a gyilkosság napjának reggelén a bírónál járt s mikor visszajött, találkozott a feleségével és kérdezte hogy megy? Erre az asszony azt felelte, hogy „a mit kerestek az anyád, azt megtalálta.” Ő már halva találta az anyját s a felesége nagyon kérte, hogy ne szóljon senkinek. Akkor aztán ő is segédkezett a folakasztásban; ő csinálta a hurkot, de ugy kötöttek, hogy a lába a földet érte, ezért este újra fölkötték. Az elnök a tegnapi tárgyalásnál elébe tartja, hogy Dömse nem látta őt visszamenni a bírónál, mikor a sikoltást hallotta, de ezután nemskára látta kijönni a házból. Vádolt csak azt

feleli, hogy a felesége ölte meg az anyját nem ő.

Simon Máté bíró azt vallja, hogy Fóris okt. 30-án reggel 6 óra tájban hozzá hozta egy levelet s vagy fél óráig időzött nála. Mikor hozzá ment, akkor a pincében találta őt, délután megint nála volt s kérdezősködött anyjáról, de Fóris azt mondta neki, hogy ha reggel elő nem kerül az anyja, akkor jelentést tesz nála. A feleségével nagyon rossz viszonyban volt, az anyjával azonban jó viszonyban. A vádolt felesége egy alkalommal azt mondta az asszonynak: „De most fogja ám be a szájad, mert különben én végzem ám ki a világból.” A járásbíró azt mondta tanuknak, hogy a vádolt beismerte, miszerint a kezén lévő sérüléseket anyjától kapta annak védekezésében.

Tamas Sándor esküdt lényegében azonos tanuvallomást tesz *Simonnak, Gayer Frigyes* ugyanigy tanuskodik, *Dömse Péter* a szobájában volt, mikor erős sikoltást hallott, akkor elment Dömse Ferenéhez és ennek a feleségének mondta, hogy menjen a bíróhoz és jelentsé be, mert Fórisnaknál nem jól van. Látta, hogy az asszony ment ki először a téli konyhából és fölment a kertbe. Majd meg Fóris jött ki. Mőrie István kérdésre: „Sári néne hol van?” azt felelte: „Hát nincs a kertben?” — „Ha ott volna, nem keresném”, felelte Mőriéné. „Pedig arra ment” szavak kíséretében bezárta az ajtó. Azt bizonyíthatja, hogy az anyjával soha jó viszonyban nem volt. — Szembesítés alatt tovább megy a vádolt a beismerésben. „Nem volt még tisztára meghalva, mikor haza jöttem — így szólt — még akkor is fujtogatta az asszony.”

Szabó Ferenén az udvarban volt s ment a kapu felé, mikor a sikoltást hallotta, nem tudja, hogy Fóris otthon volt-e, de azt tudja, hogy 8—9 óra közt történt. *Mőrie Istvánnak* az ablakon benézett és látta Fórist a nyári konyhából kijönni a szobán keresztül. *Dömse Ferenén*: Péter bátyja mondta neki, hogy sikoltást hallott s ajánlotta neki, hogy menjen Mőricékhoz megnézni, hogy nincs-e ott az asszony? *Simon Józsefné* azt mondta, hogy mióta Fóris másodszer megnősült, azóta folytonos zsörtölődés volt a két asszony között. *Naranesik K. dr.* ügyvéd fölolvastott vallomása szerint előtte vádolt azt mondta: „Tudom, nem lesz jó vége, de levágom anyámat és leülöm a három esztendőre.” A vádolt azonban azt a benyomást tette rajra, mintha részeg lett volna. Az összes tanuk letették vallomásaira az esküt.

Visy Pál közzaváló póttárgyalás megtartását látja szükségesnek, továbbá a boncjegyzőkönyvnek az igazságügyi orvosi tanárhoz való beklődését, *Fóris Józsefné* és dr. *Naranesik Károly* beidézését. Kerek ügyvéd *Fóris Józsefné* mint vádlatot kívánja beidézteni a póttárgyalásra.

A törvényszék háromnegyed órai tanácskozás után elhatározta, hogy az iratok fölterjesztésének az igazságügyi orvosi tanárhoz. *Fóris Józsefné* vád alá helyezendő, továbbá hogy a vádolt emelbeli állá pota megfigyeltessek.

A hamis ötvenesk gyártója.

— Saját tudósítónktól. —

Jó ideje jár a lapokban mindenféle zagyva hír arról az előnyomzásról, melyet a hamisbankó gyártók közrekerítése végett indított meg a pécsi rendőrség és esendőség. A hírek pozitív adatokat nem nyújtottak, azokból a közönség mit se értett meg s a bankóhamisítás mohiváclóját s a szereplő bűnösöket illetőleg tájékoztatlanlágban maradt. Mi az előnyomzás ideje alatt nem említettünk e dolgotól egy szót sem, mert épp a főbűnös letartóztatásának

elrűlása elég arra, hogy a künn volt büntársak meghíusítsák a vizsgálat eredményét. Most, mikor a pécsi rendőrkapitányiség kezében vannak a vádlottak, az összes bűnlejek s a bűnrészesek nevének lajstroma, kiadhatjuk azt, amit a rendőrség nyomozása eredményezett, annak konstalálásával, hogy a fővárosi és más lapokban az ügyről megjelent közlemények a lényegben valamennyien valótlán dolgokat tartalmaztak s nem egybek közönséges, üres locogásnál. Ez ügyben egyelőre a következőkről adhatunk hírt a leghitelesebb forrás nyomán:

A főbűnös.

A pécsi rendőrség különféle gyanúokok alapján letartóztatta *Handler Antal*t, mikor egy ízben Pécssett járt s fivérével megszállt. A házkutatás, melyet *Handler fivérével* tartottak, nem vezetett semmi eredményre s három napig a legkitartóbb vallatás után sem tudott ki tőle semmit a vallató *Vaszary rendőrfőkapitány*. Már-már azt kellett hinn, hogy ártatlanul elfogott emberrel van dolga. Egyszer azonban egy ártatlan nevű kis falunak a pusztá emlétsé anyira kizozta a sodrából az eddig nyugodtan viselkedő, ártatlan képi s lészatos büntelenségének tudatában szinte mosolygó *Handler*t, hogy egyszerre dühöngeni kezdett, tiltakozott jogtalan letartóztatása ellen s követelte, hogy tegyék át a kir. törvényszékhez. Eza nagy fölháborodás lett ráneve végzetessé. Hogy annak a faluskának a fölemletése ily nagy hatással legyen rá, ez természetesen arra indította a nyomozó főkapitányt, hogy ama faluskából összeszedessen mindent, ami *Handler* elne szól. A nyomozás és *Handler*nek időközben bírói engedéllyel való további fakgatása, azzal az eredménnyel járt, hogy *Handler* lassanként mindent töredelmesen megvallott.

Handler Antal — álnév *Förgeas*, utóbb *Horváth* — 64 éves, molnár és gépész. Már 36 éves korában a pestnegyei törvényszéknél a vádlottak padján ül bankóhamisítás miatt s itt öt évi börtönnel sújtották. Alig állta ki e büntetést, 1872-ben ismét bankjegy hamisítás miatt tartóztatták le, de a dunaföldvári járásbíróság börtönéből megszökött s öt évig *Horvátországban* tartózkodott fölsimeredé és háborítatlanul. Őt egy után azonban kézre került és tíz évi feyház-büntetést szabták rá, melyet az illavai feyházban töltött ki túnelmes és szorgalmas munka között. 1889-ben megszabadult és Pécsre jött nővéréhez. Itt azonban, mivel a feyházban megtanult asztalosmesterséget nem hajlandó folytatni, kevés ideig maradt s másféle kereset szerzését. Természetes, hogy régi szerelméhez, — a bankóhamisításhoz — jobban mondva ennek révén a csaláshoz tért vissza, mert hogy ez könyebb mesterség, mint akár az asztaloslág akár a gépészkedés. Bejárta Budapestet, Tolnát és Baranyát, valamint Szlavóniát, s kikereste azon helyeket, ahol szivesen adnak jöpnézt hamis bankóért. Tolna és Baranya gazdag paraszttai szivesen álltak t. i. kötőnek, hogy egy jó ötvenesért két vagy három ügyesen utánozott hamis ötvenest kapnak. Erről már évekket ezelőtt írtak az újságok. *Handler*nek sikerült egyelőre a pusztá igérettel is beugranni az embereket. Elhitette velük, hogy dolgozik a bankópreésben meg a nyomásra szükséges rajzon s ehhez mindig kicsalt belőlük egy-egy jó ötvenest. Ezt elmulatta, aztán újabb „mustra” kellett neki. Azt is kapott, de már nem bíztak benne. Ő aztán, hogy megnyugtassa a békletlenkedőket, akik alig várták az ötveneseket, fölmutatta hol köny 5 ftros, hol egy 10 vagy 50 ftros bankónak a kilésjét. Ez imponált a tudatlanoknak. De ez se tartotta fön sokáig a bizalmat ugy

hogy Handler egyik községből a másikba ment az érdekében közös kománia tagjaihoz s egyike a másiknál elmárgatotta. Ebből azonban az keletkezett, hogy a különféle helyen levő kománisták érintkezni kezdtek egymással s lassan rájöttek, hogy ők valamennyien be vannak csapva.

A kisebb bűnösök.

Legjobbán megkoppasztotta magát az örökös 50-es községekben Dobos András kisközei (Batina) parasztember, aki, mikor látta, hogy Handler eddig csak lövéteket, hogy valamit mégis képviseljen Handlerből, ezt egyszerűen elvitte magával Vörösmartha s ott Vincze János szőlőházában tartotta azzal, hogy onnan addig el nem bocsátja, míg hamis ötvenest nem gyárt. Handler hát csak nekifanyalodott a nehéző munkának s egy rézlápra rá is karcolta az ötvenforintosnak elég sikerült rajzát, melyet átadott Dobosnak. Dobos András aztán Babos János kölesdi lakostól 570 fornt vasárolt egy prést, melyel a Handler által vésett rézlápra használható lesz. Csináltak is vagy százszor forint árú hamis ötvenest.

A rajz s így az ötvenest nem tökéletes ugyan, sok rajzhibája van, de tájékozatlan emberek megtevésére igen alkalmas. Handler elég ügyességet árult el e hamisítványok forgalomba hozatalában.

Hogy az 50-es gyártása sikerült, ennek a híre eljutott Czecezi János pilisi lakoshoz is, aki már szinten károsodott néhány jó 50-es erejéig a Handler úri kenyelmeinek kielégésére, aki mikor ott főtt tartozkodott náluk, naponta 2 frtot is költött, holott mindene megvolt, s mikor valahova utazott, a vasutón csak 1, vagy 10 osztályon ment. Ez a Czecezi János osztokodni akart a gyártott 50-esek s levelezése cseszkedett Handlerrel. Handler leveleit azonban Dobos, néhány időközben kijátszta, csak úgy kézbesítette Czeceziének, hogy előbb mindig elolvasta. Így aztan mindig tudta, hányszor van Handlerrel s így mikor Handler egyszer a Vincze János szőlőjéből Pilisre ment Czeceziéhez a kedvelges 50-es készítésének tökéletesítése érdekében, ő is utána ment, magával cipelve a prést és a klyest is, hogy ott a gyuanatlan Pilisen nyugodtan vegezzék munkájukat. Így kerültek az eszközök Pilisre.

Időközben azonban Handler Pécssett jart, a mi itt nem maradt figyelmen kívül s ekkor tartozta le a pécsi rendőrség. A Handlerből lassankint kiszedegetett adatok alapján a rendőrkapitány a vicélen folytatta kutatásait, biztosokat küldvén ki Kis-Köszegre, Vörösmartha, Pilisre s egyéb helyekre, a hol bűnrészesek és bűnjeltek voltak. Többszöri eredménytelen majd meg eredményes kiküldés után végre sikerült Dobos Andrást és Czecezi Janost letartoztatni, a bűnjeltek: a Handler által készített klyest, a festékeket s egyéb munkaeszközöket stbit összegyűjtve s tegnap a bankpórést is kezei közé venni. Ezenkívül megvannak az összes levelezések és a bűnrészesek névsora.

A további nyomozás.

A bankhamisítás bűnyégy elnyúl a fővárosig s azért — mivel már ott is történetek nyomozások — Vasváry főkapitány ma délben Budapestre utazott az itteni nyomozás eredményével s a bűnjeltekkel.

Mohácson a csendőrség elfogta Reiszmann Károly könyvkötőt, ennek vejét és meg két parasztembert, kiket hamis bankok terjesztése miatt jelentettek föl. Allitólaz ezek is az előbbi bándához tartoznak.

TÁVIRATAINK.

A képviselőház mai ülése.

Budapest, június 22. (Eredeti távirat.) A képviselőház mai ülésén Wekerle miniszterelnök kijelenté, hogy a ház munkarendjét illetően a kormány óhaja oda terjed, hogy még a szünetek előtt letárgyalja a ház a vallás szabad gyakorlatáról, a zsidók recepciójáról, a gyermekek vallásáról, a helyegilleték reformjáról és a totalisateurról szóló törvényjavaslatokat. Madarász a vallás szabad gyakorlatáról és a zsidók recepciójáról szóló törvényjavaslatot együtt kéri tárgyalatni, de többek felszólalása után indítványát visszavonja.

Bánffy Dezso báró kimondja, hogy holnap nincs ülés, míg hétfőn a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslat kerül tárgyalás alá.

Prileszky Tádé és Hermann Ottó az árvízveszedelemre vonatkozólag intéz kérdést, mire Wekerle kijelenté, hogy a kormány az árvízzel sújtott vidékeket segíyezni fogja.

Az új belügyi államtitkár.

Budapest, jun. 22. (A „Pécsi Ujság” saját tudósítójának távirata.) A belügyminiszteriumi politikai államtitkári állásra Szivák Lure dr. budapesti ügyvéd, volt országgyűlési képviselő van kizemelve. Erre vonatkozólag már megtörtént az előterjesztés a koronához, honnét a döntés csakhamar várható.

A Vasonkeőy-váltók.

Budapest, június 22. (A „Pécsi Ujság”, eredeti távirata.) Az egy évvel ezelőtt nagy port fölvert Vasonkeőy-féle hamisváltó-pörben, melyben Eötvös és Polonyi mint ügyvédek éles személyes torzalkodást folytattak, a bud. kir. ítélőtábla helyben hagyta az első bíróság ítéletét, mely az összes vádlottakat fölmentette.

A román nemzeti párt ellen.

Nagy-Szeben, június 22. (Ered. Táv.) Az itten székülő román nemzeti párt végrehajtó bizottságához érkezett belügyminiszteri nadelet megilt minden működést, míg a fölterjesztett alapszabályok megerősítést nem nyernek.

A jótékonyceélú kétforintos államsorsjegy húzása.

Becs, június 22. (Ered. táv.) Tegnap este 6 órakor a 60.000 forintos főnyeremény a 130.973 sz., a 30.000 forintos a 175.077 sz., a 10.000 forintos a 175.399 sz. és 211.576 sz. sorsjegyekre esett.

A főrendiház mai ülése.

Budapest, jun. 22. (Eredeti távirat.) A főrendiház látogatottsága ma sokkal gyengébb, mint tegnap volt. Még a fopapság sem jelent meg teljes számban. A karzatok gyengén vannak látogatva.

Slávy elnök az ülést 11 órakor megnyitja. Desewffy Aurél gróf fölvilágosítást óhajt a főrendiház munkarendjét illetően.

Szilágyi Dezso igazságügyminiszter nem nyilatkozhatik ezen irány-

ban, de a miniszterelnök az ülés folyama alatt meg fog jelenni és bizonyosan nyilatkozni is fog.

Zichy Nándor gróf és Desewffy gróf ismételt felszólalásai után Szilágyi még egyszer kijelenti, hogy csak a miniszterelnök tehet ez irányban kötelező nyilatkozatot, mire elnök Zichy Nándor kérdésére megjegyzi, hogy a miniszterelnök esetleges nyilatkozata vita tárgyává tehető. Következett

a házasságjogi javaslat részletes tárgyalása.

Elsőnek szólal föl

Vasváry Kolos primás, ki a törvény címbe és szót „polgári” kívánja fölvetetni.

Szilágyi ezt ellenzi, mert félreértésre adhatna okot, hogy más házasság is létezik!

Zichy Nándor pártolja Vasváry indítványát, míg Keglevich István gróf ellenzi azt, mire a ház többsége azt fölállással elveti.

Ezután a paragrafusokat kezdik tárgyalni. A 16-ik szakasznál Vasváry kifogásolja az egyik házasság felhívó nyilváníására vonatkozó részt, Szilágyi utal a 25. szakaszra, hol a primás aggodalmai eloszlatatnak, mire Vasváry elejti indítványát.

A 25-ik szakasznál Vasváry indítványozza, hogy a szerzetesi fogadalom a vallásvaltozásnál is házassági akadály legyen. Szilágyi ellenzi ezt, mondva, hogy egy katolikus államban sincs ez így. Zichy Nándor és Keglevich István gróf felszólalása után a ház elejti Vasváry indítványát. A görögkeleti klerus nem szavazott Vasváry indítványa mellett.

A 39-ik §-nál beterjeszt Keglevich István gróf ismeretes határozati javaslatát, mely szerint az esketést teljesítő közeg figyelmezteti a házaspárt, hogy lelkiismeretének megnyugtatósa végett az egyházi frigyét is kösse meg. A hercegimás kérdezi, mily alapon történjék e fölállítás az egyházi esketésre. Beterjeszt három indítványt, melyek az egyházi esketést a polgári esketést elől kívánják.

Szilágyi nem járult eh indítványok egyikéhez sem, mivel a javaslat elvét értinek, de Keglevich javaslatát is fölleségeknak tartja, mert ha a püspökök alantasait utasítani fogják, hogy a polgári hivatalokkal egyetértésben működjenek, ugy a törvény mindenkit kielégítő módon fog keresztülvitetni.

Andrássy Aladár indítványozza, hogy új. vétessék föl, mely szerint jelen törvény a vallási kötelezettségeket nem érinti. Keglevich visszavonja indítványát, míg Vasváry indítványai elvetettek.

A törvényjavaslat egészében és részleteiben is harmadszori fölolvásban is elfogadtatik.

Felölös szerkesztő és lapfajdosos:

LENKEI LAJOS.

Nyomatott a „Pécsi Ujság” nyomdájában.

Aláírási felhívás

a Tarnóczy tűzoltószersz- és gépgyár-részvénytársaság ujonnan kibocsátott részvényeire.

A Tarnóczy tűzoltószersz- és gépgyár-részvénytársaság, mely 1891. év óta áll fenn és eddigelé 500,000 forint alaptőkéje után az alapszabályszerű leírások és tartalék-alapjának megfelelő dotatiója mellett részvényeseinek évenként 6 forint osztalékot fizetett, mi 6% kamatozásnak felel meg, 1894. június 17. napján tartott közgyűlésén elhatározta, hogy jövőre tűzifécskendők, tűzoltószerek, sárgaréz, érc, acéláruk gyártásán, továbbá víz, gáz és villamvezetékek berendezésén s szakmájába tartozó melléküzletek folytatásán kívül gazdasági, valamint szerszám és munkagépeknek nagybeni gyártását a vállalat munkakörébe telveendi és gyári telepén egy nagy vasöntődét is állít fel.

E célból az alaptőkének két millió fortra való felemelése közgyűlésileg elhatároztatván, az ujonnan kibocsájtandó 15,000 db 100 forint névértékű bemutatóra szóló részvényekre nézve ezennel nyilvános aláírás hirdettetik következő feltételek mellett :

1. A 100 forint névértékű bemutatóra szóló részvények kibocsájtási ára részvényenkint 110 forintban határozatik meg, melyből részvényenkint 10 forint a tartaléklapra fordítatik.

2. A részvények aláírása alkalmával, vagy legkésőbb f. é. június 26-ig bezárólag a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztár részvénytársaságnál Budapesten vagy ezen intézet által meghatározandó fizetési helyeken részvényenkint 30 forint fizetendő.

3. A további befizetések ugyanezok a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztár részvénytársaságnál következőleg eszkozlendők :

a) 1894. augusztus 1-én részvényenkint 30 forint,
b) 1894. szeptember 1-én " 25 "
c) 1894. október 1-én " 25 "

A befizetésekről ideiglenes térítvények szolgáltatnak ki, melyek az utolsó részletfizetés alkalmával társasági részvényekkel fognak kieseréltetni.

4. A régi részvényesek minden egyes részvény után ugyanezok 110 forint kibocsájtási árban és a fenti feltételek mellett egy-egy újabb részvényre tarthatnak igényt, de kötelesek e részbeni elővételi jogukat 1894. június 21-ig bezárólag gyakorolni s e célból részvényeiket a folyó szelvényekkel együtt lebélyegzés végett a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztárnál a fenti határnapig bemutatni, mert ellenesetben e részbeni joguktól elesnek és a fennmaradó részvények az új aláíróknak adatnak ki. Az új részvényesek az 1894. évi osztalékban a régi részvényesekkel egyenlően részesednek.

5. A részvényaláírás zárhatóidejéül 1894. évi június hó 26-ik napja tűzetik ki.

6. Túljegyzés esetén az igazgatóság fentartja magának a jogot a feles aláírások tetszés szerinti leszállítására.

Ezen feltételek értelmében kibocsátott részvényekre **1894. június hó 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. és 26-án jegyezni** és egyuttal a befizetéseket teljesíteni lehet Budapesten, a Budapest VIII., IX., X. ker. takarékpénztár részvénytársaságnál, Budapesten, Üllői-ut 2. sz. és

a pécsi pénzüintézetek utján.

Kelt Budapesten, 1894. évi június hóban.

A Tarnóczy tűzoltószersz- és gépgyár-részvénytársaság:

Dr. Rosenberg Gyula s. k.

Kossuth Ferencz s. k.

ügyvéd, mint jegyző.

elnök.

